

притаманні лише одній собаці: *Вареник* (з'їв цілу миску вареників), *Гризько* (від слова гризти, любив усе гризти), *Дружок* (завжди ходить за господарем, наче друг).

Дуже часто господарі називають собак, опираючись на свої уподобання, звички. Ми зафіксували такі клички, які походять від уподобань господарів: *Інжир*, *Айва* (господарі люблять ці фрукти), *Джованні* (подобається ім'я Іван, на італійській Іван звучить як Джованні); з метою гарного, легкого звучання: *Макс* (гарно і коротко), *Філя* (коротке ім'я, що легко було вимовляти дитині). Також зафіксовано імена, які люди вигадали самі: *Дікідес*, *Ласуня*, *Луті* (вдома вже були дві собаки Тіна і Луна, з'єднали перші склади і вийшло Луті), *Щастик*, *Ясик*, *Шумка*.

Зафіксовано такі власні назви, мотивів найменування яких нам не вдалося з'ясувати: *Ясочка*, *Елвіс*, *Єва*, *Грета*, *Фріда*, *Ассоль*, *Іва*, *Тайлан*, *Тако*, *Фрутті*.

Аналіз мотивів утворення кінонімів засвідчує, що найчастіше основу для назви становлять зовнішні ознаки собак — колір, тип шерсті, форма чи розмір. Такі імена виникають спонтанно, без глибокого знання про тварину, переважно під час першого враження. Частина назв є невмотивованими, оскільки власники не завжди можуть пояснити вибір клички. Інші зооніми пов'язані з поведінкою собаки або ж виникають під впливом певної життєвої ситуації. Значно рідше імена мотивуються особистими рисами чи вподобаннями господарів.

Список використаних джерел

1. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.
2. Вербовецька О.С. Неофіційна антропонімія Тернопільщини: дис.... канд. філол. наук: 10.02.01. Тернопіль, 2016. 366 с.
3. Долбіна К. Д. Мотиваційна структура україномовного зоонімікону. *Мова*. 2012. №17. С.128–131.
4. Кирилюк О. Л. Кінонімія в сучасній українській мові: принципи номінації та способи творення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Кіровоград, 2008. 20 с.
5. Скорук І. Д. Курсова та дипломна роботи з ономастики: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Луцьк. Вежа Друк, 2014. 300 с.

Марія Голинська,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник — кандидат філологічних
наук, доцент Тетяна Скуратко

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ОБРАЗУ ВОЇНА-ГЕРОЯ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ ПРО СУЧАСНУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ

У час гулу гармат українці завжди мужньо ставали на захист рідної землі. Тому у національному письменстві образ воїна-захисника є наскрізним. У сучасному художньо-науковому дискурсі український звитяжець — Людина-

людства, яка є взірцем дієвої любові до Батьківщини, відваги, хоробрості, честі; борцем за справедливий мир. Сьогочасний український воїн стоїть на боці Добра, захищає рідну землю і все дороге його серцю. Саме тому наші Захисники і Захисниці стали новими Супергероями.

Зауважимо, що образ українського воїна-захисника російсько-української війни XXI ст. уже став предметом наукового переосмислення багатьох літературознавців (О. Бондарєва, Л. Брюховецька, Н. Герасименко, Т. Головань, М. Жулинський, С. Журба, А. Матющенко, Т. Скуратко, Г. Токмань, Н. Торкут, О. Харлан, С. Хороб тощо). Помітне місце, на нашу думку, у цьому контексті посідає рубрикований каталог книг про російсько-українську війну [12] активної громадської діячки, бібліотекарки, волонтерки, дослідниці сучасної української літератури війни, яка займається популяризацією цих текстів від 2014 року Ганни Скоріної (Facebook: <https://www.facebook.com/share/19KvgyhMte/>). Важливими у розкритті образу воїна-захисника також є антології та альманахи, наприклад: «Вічність трива цей день...» Художні хроніки війни» [2]; «Голоси. Антологія військових письменників» [3]; «Це війна. Українські письменники і письменниці про те, як пережити катастрофу» [18] тощо. Цінними також є наукові розвідки А. Кілара «Український воїн: суспільний статус і стереотипи сприйняття (1914–2023)» (2024) [8]; Н. Сеньовської, Т. Скуратко, М. Голинської «Образ воїна-героя російсько-української війни в сучасному художньому дискурсі» [14].

Чи не найяскравіше, на нашу думку, образ українського воїна-захисника російсько-української війни розкрито у художніх текстах сучасної комбатантської літератури, наприклад: А. Дронь «Тут були ми» [4], «Гемінгвей нічого не знає» [5]; В. Запека «Бабах на всю голову» [6], «Герої, херої та не дуже» [7]; Ю. Руф «Багряна лірика» [11] тощо. Цінними у цьому контексті також є найяскравіші зразки сучасної материнської прози – так звана література пам'ятування, написана про військових, наприклад: М. Вітишин «Мій син – кіборг» [1], Л. Орляк «Ти зробив усе, що зміг» [9] та ін. Прикро, що тексти пам'ятувальної літератури, як правило, пронизані болем, гіркотою втрати, наприклад, поетичні збірки О. Стецюк «Сум...» [15], «Біль...» [16], «Туга...» [17]. Зауважимо, що образ українського воїна-захисника є наскрізним і у сучасній меморіальній літературі, яка, на превеликий жаль, популяризується уже після смерті захисника, наприклад, твори М. Кривцова, М. Микуся, Ю. Руфа тощо. Важлива роль у популяризації сучасної української літератури війни відводиться різноманітним волонтерським проектам, для прикладу діяльність освітнього волонтерського проекту «Патротичні й небайдужі» [10].

Центральним також є образ українського воїна-захисника і у багатьох сучасних художніх творах, написаних цивільними. Цікавим, на наш погляд, є «жіночий голос», голос дружини захисника, бо саме їй доводиться чекати, молитися і вірити, що її коханий повернеться живим. Саме такими емоціями переповнена поетична збірка Надії Сеньовської «Війна і те, що після» [13], а також «Нові українські молитви», які витворюють своєрідний щоденник війни (щодня, від початку повномасштабного вторгнення росіян, поетеса публікує на своїй сторінці у Facebook (<https://www.facebook.com/share/19bgqnGeXm/>)).

Проаналізувавши тексти, «творені під кулями» (Г. Бабич, С. Буль, П. Вишебаба, Б. Гуменюк, А. Дронь, С. Жадан, В. Запека, М. Кривцов, Ю. Матевощук, М. Микусь, О. Михед, В. Пузік, Ю. Руф, О. Терен, А. Чапай, А. Чех, Я. Черногуз тощо), виокремлюємо новий тип людини-патріота – Людини-людства, що є наскрізним у сучасній українській літературі війни, бо, за словами А. Дроня «якщо й варто писати про щось під час війни, то не про війну, а про людей» [4, с. 106], про людей, які вміють любити, бо «Любов риє окопи, і живе в них, / і гризе у них лід із розрізаної пляшки, / коли хоче пити у мінус двадцять. / Любов виходить на бойові чергування, / піднімається на позиції / з грижами, з температурами, із простатитами, / із контузіями, з астмами і алергіями, / з високою імовірністю / не повернутися, / з думками про когось / найважливішого. / Все зносить, вірить у все, / сподівається всього, все терпить!» [4, с. 101]. Отже, у сучасній українській літературі війни наскрізною є проблема гідності, бо ж «герої буденної мужності – на перший погляд звичайні солдати, але, якщо вдуматися у їхній щоденний подвиг, то розуміємо, що рушійною силою їхніх дій є гідність. Саме тому образ Людини-Людства уособлює щирий патріотизм, не патетичний, а вкорінений у повсякденне зусилля бути Людиною-Людства – попри страждання, смерть, втрату. Такі герої часто виявляють етичний максималізм – вони здатні на жертвність, вірність товаришам, моральну витривалість, однак не здатні до морального компромісу. І це природно, бо для Людини-Людства немає компромісів, «побудованих» на руйнуваннях, на крові дітей, на втраті гідності» [14, с. 197].

Вважаємо, що саме через портрети героїв-захисників автори документують жахіття воєнних злочинів, зберігають пам'ять про «Людей світла», а «художній текст виступає медіумом емпатії, завдяки якому війна перестає бути абстрактним поняттям, а стає морально-психологічною реальністю, доступною читачеві через живу емоцію і рефлексію» [14, с. 198]. У сучасній українській літературі війни образ воїна-захисника пронизаний і великою любов'ю, і болем та гіркотою втрати, і надією та вірою у перемогу світла над темрявою, бо «інколи стає так невимовно важко, такий вже край. А тоді раптом з'являється думка, що я в найбільш правильному місці на цілу планету. На весь створений час і простір. І маю зараз бути тільки тут. Який чудовий доказ існування» [5, с. 20].

Отже, у сучасній українській літературі війни образ воїна-героя є центральним, з акцентом на дієвій любові до Батьківщини, бажанні захистити усе своє, рідне, вберегти близьких серцю людей, надії на справедливий мир, вірі в таку бажану Перемогу.

Список використаних джерел

1. Вітишин М. Мій син – кіборг. Тернопіль: Джура, 2022. 96 с.
2. «Вічність трива цей день...» Художні хроніки війни / за ред. М. Жулинського; упоряд.: Н. Торкут, О. Поліщук, Т. Головань, Н. Герасименко, А. Матющенко. Тернопіль: Джура, 2023. 444 с.
3. Голоси. Антологія військових письменників / упорядкув. Т. Пилипець. Київ: ФОП Степурін Ігор Миколайович, 2023. 260 с.

4. Дронь А. Тут були ми [Текст]: поезія. Львів: Видавництво Старого Лева, 2024. 112 с.
5. Дронь А. Гемінгвей нічого не знає [Текст]: коротка проза. Львів: Видавництво Старого Лева, 2025. 168 с.
6. Запека В. Бабах на всю голову. Вид. 2-ге Харків: Віват, 2025. 192 с.
7. Запека В. Герої, херої та не дуже. Івано-Франківськ: Видавництво «Магура», 2025. 352 с.
8. Кілар А. Український воїн: суспільний статус і стереотипи сприйняття (1914–2023). Львів: Інститут народознавства НАН України, 2024. 225 с.
9. Орляк Л. Ти зробив усе, що зміг. Художньо-документальна повість. Тернопіль: Джура, 2017. 88 с.
10. Патріотичні й небайдужі. Офіційна сторінка. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=61555874657142>
11. Руф Ю. Багряна лірика. Київ: «Залізний тато», 2024. 68 с.
12. Скоріна Г. Каталог книжок про російсько-українську війну. URL: <https://bookforum.ua/participants/13070>
13. Сеньовська Н. Війна і те, що після. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ–ОФІС», 2018. 56 с.
14. Сеньовська Н., Скуратко Т., Голинська М. Образ воїна-героя російсько-української війни в сучасному художньому дискурсі. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Випуск 3 (214) Т. 1. Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 318 с. С. 195–205. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/866/825>
15. Стецюк О. Сум... Тернопіль: Джура, 2024. 56 с.
16. Стецюк О. Біль... Тернопіль: Джура, 2024. 63 с.
17. Стецюк О. Туга... Тернопіль: Джура, 2024. 70 с.
18. Це війна. Українські письменники і письменниці про те, як пережити катастрофу / Упоряд. Юлія Бентя, Олег Коцюба, Наталія Федущак. Київ: Критика, 2024. 208 с.

Валерія Григорович,

valleria.hrihorovich.g@gmail.com

Західноукраїнський національний університет;

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор

Ірина Шкіцька

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНИЙ І ЛЕКСИКО- СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ АФЕКТОНІМІВ У ПОЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Демінутиви-звертання становлять важливу частину комунікативної культури слов'янських народів, поєднуючи морфологічну виразність з емоційними та прагматичними функціями. Їх семантичний спектр охоплює не тільки позначення зменшеності, а й вираження ставлення мовця — ніжності, приязні, іронії чи прихованої неприязні. У багатьох мовах демінутиви, крім функції позначення розміру, часто слугують вираженню